

in mine včasih celó, ker se kakor rôsica vleže, ktera ob mrazu v škodljivo slano zmerzne; včasih pa se kviško dvigne in se v kupat oblak premení. Nad polarnim morjem so skoz celo leto takošne megle, ktere 150 do 200 čevljev visoko sežejo.

Kupat oblak se pa naredí takole: kakor hitro kje sonce zaide, se zemlji gorkota, ker se zraku oddaja, več ne dostavlja, in ona merzleja prihaja, posebno ako ni vetra (sape) in je nebó jasno. Suha zemlja se po tem takem le enmalo po verhu ohladi; pri vodi vendar je druga. Voda se vsa razhladi in to se takole zgodí: Kakor hitro vodni drobci so se na verhu do 3° R. razhladili, padejo na dno, in na njih mesto stopijo drugi na poveršje, s kterimi se ravno taka godí, kakor s pervimi, in to gré tako dolgo, dokler niso vsi deli vode naj gornji in naj dolnji do 3° R. razhlajeni bili. Ako je vode veliko in je njena dnevna toplota zračni toploti enaka ali pa le malo nižja, vsakokrat vendar čez 3° R., mora tedaj v tihi in jasni noči njena toplota na nje poveršji višja biti, kakor pa toplota sosedne suhe zemlje, in zategavoljo mora tudi zrak nad vodo toplejši biti, kakor pa po zemlji, in tudi več soparjev zadrževati. Ob enem mora pa tudi zrak nad zemljo k vodi teči, kjer potem toplejši zrak nad vodo razhladi in tako meglo napravi. Kakovost take megle izvira od globočine in toplote vode. Menda bode zdaj tudi vsak lahko razumel: zakaj se po okrajinah, ktere so vlažne in močvirne in v kterih so potoki in velike mlake ali ribnjaki, včasih velike megle vlačijo.

Kupat oblak se lahko spozna po svoji polobeli podobi, ktera ima natanko ravno-važno podlago. Kupat oblak vstane, ako je nebó čisto in jasno, kakor pernatí iz malega nevredjenega oblachica, kteri se čuda velik naredí po tem, da vse male oblake okoli sebe zbere, in se z njimi združi. Čudno je pri takih oblakih, da se večidel v jutro jasnega dné narejajo, da naj toplejšega časa podnevi rastejo, zvečer pa minejo in modro nebó odkrijejo. Berž ko ne dela to zrak, ki se kviško dviguje in soparje v gornje hladniše zračje tira, kjer se zgosté in v oblak premené, kteri pa zopet pada, kakor hitro se gorki zrak dvigati neha, zopet v toplejše zračje pride in se vdrugeč vsopari.

Včasih zgubiva kupati oblak svojo polobelo podobo, in hitro kviško raste, tako da se nad njegovo ravnovažno podlago goste kosme narejajo in to je verstnato-kupat oblak, ki nam vselej z deževjem žuga.

Ako se kteri teh oblakov, ki smo jih popisali, v deževni oblak preminja, se lahko pri tem vsakrat čudne prikazni vidijo: v nižjem zračji zastojí kupati oblak v svojem teku, se združi z nad njim visečimi perjastimi oblaki in se v verstnato-kupati oblak premení, ki se kosminast vidi, se zmirej temniši in temniši dela in nam nazadnje obilno dežja vsiplje, od kterega v posebnem oddelku drugikrat več.

Ptičji lov po Laškem.

1. Na suhi zemlji.

Ker so „Novíce“ že večkrat spomnile neusmiljenega ptičjega lova na Laškem, bi utegnili njih bravcem mično biti, zvediti, kako jih Lahi lové in pokončujejo. —

Za lov odločijo okrogel, „rocolli“ imenovan prostor, večidel na hribčku blizo gojzda. Obrašen je z majhnimi in redkimi drevesi, 30—40 čevljev je širok in ravno toliko dolg, na eni strani je z mrežo prepet, ktera celi čas lova gori ostane.

Tudi v omejenem krogu so drevesca, toda nižje od ograje. V sredi kroga je zeleno-obraščena lopa, kjer so tičnice s šinkovci, senicami in enakimi pevkami. Tri ali štiri čevlje od lope sedí na verhu visokega kola debeloglavka sova na cunjati ali slamnati blazini. Na strani pa, kjer ni mreže, je visok stolp, ki se zavolj gostih vinskih tert, beršljinovih in enacih vej ne vidi.

Ob času tedaj, kadar ptice pred zimo bežé iz naših krajev tje priletijo, se skrije ptičar dve ali tri ure pred sončnim izhodom v stolp na pripravljeni prostor ter gleda pazljivo na kraj, od kodar imajo prileteti. Ko jih kaj zapazi ali zasliši, cukne s trakom, kterega je popred sovi, na kolu sedeči, na nogo privezal in v stolp napeljal. Sova skoči na tla, ptiči pa, ki so v tičnicah, začno strahú žvergoleti. To žvergolenje slišaje se leteči ptiči z zraka spusté na zemljo in hité gledat, kaj to pomeni.

Ptičar začne sedaj pripravljene, kodeli podobne strašila urno med nje metati; ti pa, namesti da bi se usedli, zleté na nasprotno stran, kjer je drevje z mrežo prepeto. Uboge živalice so zajete in čakajo žalostnega konca.

2. Ptičji lov po laških jezerih.

Po jezerih lové Lahi povodne ptice. Spravijo namreč po sto in še več čolnov skupej. V vsakem čolnu je zraven veslarja tudi lovec, ki ima več pušk nabitih. Vsi čolni odrinejo po versti unkraj jezera, kamor je truma ráč, gosí in družih plavnih ptic pred toliko ljudmi in čolni zbežala. Ko se čolni tem begunom bližajo, začno ptice nad glavami lovcov proti zapuščenemu bregu leteti. Lovci sedaj hitro letečih plavcov kolikor morejo postrelé, da po več sto ráč, gosí itd. v čolne ali v vodo pocepa. Po lovu poberó pobito žival in si jo razdelé med seboj.

3. Ptičji lov po močvirjih jadranskega morja.

Tudi tukaj lové večidel povodne ptice. Ob času ptičjega lova pelje lovec na močvir (lagune) več sodov, ki so pa na koncu, ki je gori obrnjen, brez dna, ter jih tako postavi, da 2 ali 3 pavce iz vode molé. Pred sončnim izhodom se skrije v vsaki sod en lovec s tremi puškami. Komaj je dan, kar leté cele trope ptičev si živeža iskaje čez močvirje. Lovci jih, kolikor jih vidijo, postrelé, da popadajo v vodo. Kadar začne sonce huje pripekati, pridejo veslarji po lovce, poberó plen ter si ga razdelé. Sšk.

Za kratek čas.

Čuden klobuk.

Kupca prideta k nekemu bajtarju in ga vzameta seboj, da bi jima pot kazal. Vsi trije grejo pridno svojo pot. Glad in žeja, navadna spremljevalca popotnih, jih tirata v gostivnico. Ko so vsi zadosti pili in jéli, pomigne bajtar kerčmarju, vzame svoj zglodani klobuk z glave in udari ž njim po mizi rekoč: „Kaj smo dolžni?“ Gostivnik odgovorí: „Nič, vse je plačano“. Kupca debelo gledata, kaj da je to. V drugi in tretji gostivnici bajtar ravno tako storí in odgovor je bil taisti: „Nič, vse je plačano“. Zdaj ga kupca vprašata, kako je to, da jim ni treba nikjer ničesa plačati za jéd in pivo? Bajtar terdi, da njegov klobuk ima to lastnost; če on ž njim po mizi udari, je že plačan vsaki kerčmar. „Tak klobuk je kaj vreden“ — velita kupca. „Koliko češ imeti za-nj? ga kupiva.“ Bajtar se dela, da ga težko zgubi, ker je boljši od dnarja, pa ker ravno dnarja potrebuje, ga jima dá za tri sto forintov. Kupca mu jih rada plačata.

Kmali se ločijo; bajtar gré na svoj dom, ona dva po svojem poslu dalje naprej. Da bi se sama čudodelnosti kupljenega klobuka prepričala, gresta berž v prvo gostivnico. Ko se najésta in napijeta, potegne eden iz torbe klobuk — imel ga je v torbi, ker je bil gerd in stergan — pa udari ž njim po mizi rekoč: „Koliko sva dolžna?“ Odgovorí se jima: „Forint in pol“. Plačata, pa kimaje rečeta, da nista prav storila; eden mora imeti klobuk na glavi, kadar v hišo gresta, pijeta in jesta, kakor je tudi nju spremljevalec storil. V drugi gostivnici storita tako, pa klobuk ni imel več svoje prejšnje lastnosti. — „Še ni prav; morava ga tudi po poti na glavi imeti, da bo delal ko prej“. Pa tudi to ni pomagalo; plačati sta mogla povsod, kjer sta jedla in pila, če sta ravno zlo s klobukom po mizah tolkla.

Prepričana sedaj, da ju je bajtar okanil, gresta k njemu po svoje dnarje. Bajtar ju že od deleč priti vidi, reče berž ženi: „Prinesi hitro bel pert, da se pokrijem ž njim in se vležem na klop, kakor da bi bil merlič. Ko stopita moža v izbo, se tijoči in reci, da sem umerl“. Kupca pri-deta; tirjata svoje dnarje od žene, ktera pa za-njenič vediti noče, in v eno mer le po možu žaluje. Zdaj reče eden: „Ako je ravno mertev, mu čem vendar zavoljo njegovih ne-sramnih laži v usta pljuniti“. V tem stopi k njemu, mu po-tegne pert raz lica pa se nagne, da bi mu v usta pljunil. Merlič pa ga mahoma z zobmi za nos popade in ga ne izpusti na nobeno vižo. Ko njegov prijatelj to vidi, jo po-briše hitro iz izbe rekoč: „Pusti mertve pri miru!“ Popa-deni pa kriči kar more, kliče ženo na pomoč in ji obeta še tri sto forintov, ako ga reši iz zaderge merliča. Žena potegne kupcu možnjo iz žepa, si odšteje obljubljeni dnar, stopi k mertvecu in ga z razumljivimi besedami tolaži, naj se usmili nesrečnega moža, kateri dvakrat osleparjen, pa vendar vesel, da je še celi nos iz precepa dobil, je hitro peté pobral in pobegnil. T.

Slovanski popotnik.

* 3. del (Formenlehre) velike vseslavenske slovnice Miklošičeve je prišel te dni (pred 2. zvezkom) na svetlo. Ni treba nam praviti, da je tudi ta del izversten, in da dela slavnemu pisatelju kakor prvi veliko čast in slavo. Pro-daja se po 7 fl. kakor prvi.

* V našem cesarstvu izhaja letos 37 slavenskih časnikov; česko-moravsko-slavenskih 16: Blahovest, Cyrill a Method, Hlas katol. Jednoty, Katol. Noviny, Moravsky Národní List, Pražské No-viny, Slovenské Noviny, Časopis Musea česk., Živa, Památky archeologické, Lumir, Škola a Život, Zlate Klasy, Včelka, Hospodářské No-viny, Přítel Zvířat; — horvaško-dalmatinskih 5: Ka-tol. Zagreb. List, Narodne Novine, Neven, Go-spodarski list, Glasnik Dalmatinski; — sloven-skih 3: Novice, Slov. Prijatelj, Zgodnja Danica; — serbskih 3: Srbsky Dnevnik, Svetovid, Ratar; — poljskih 6: Czas, Gazeta Lwowska, Przyjaciół domowy, Gwiazda Cieszyńska, Tygodnik, Roz-prawi c. k. gal. towar. gospodar.; — rusinskih 4: Vestnik, Semejnaja Biblioteka, Cerkovnaja Gazeta, Zorja Galicka. — Velika večina je začela iz-hajati od leta 1848. Naj stareji slovanski časniki so: Gazeta Lwowska (izhaja že 46 let), Pražske No-viny, Časopis českého musea (izhajajo že 30 let), Narodne Novine v Zagrebu (22 let), Novice v Lju-bljani (14 let.) (Slov. Nov.)

* Da je slavni rusovski car Peter Véliki tesarskega rokodelstva se učil, je občno znano; malo znano pa je staro pismo, ki ga je v spričo tega tesarski mojster Pool v Amsterdamu na Holandskem 15. jan. 1698 mu spisal. To v holandskem jeziku pisano svedočbo je holandsk časnik ne-davnej razglasil; glasí se takole: „Jez zdolej podpisani Gerrit Claesz. Pool. Mr., ladijni tesar oktroirane izhodno-indiške kompanije v Amsterdamu poterjujem s tem pismom, da je Peter Migajlov (pridružen poslanstvu veliko-moškovitskemu, namreč tistim osebam, ki so tukaj v Amster-damu na izhodno-indiški ladjenici od 30. aug. 1697 do 15. jan. 1698 bivali in pod našim vodstvom tesarili) se vès čas svojega tukajšnjega žlahnega stanovanja kot priden in iz-versten tesar obnašal v vsih delih, ki se spodobijo verlemu tesarju, in da je fregato „Peter in Paul“ imenovano, čez 100 čevljev dolgo, od konca do kraja izdelovati pomagal; tudi v ladijni stavbi in risarstvu je popolnoma podučen in sicer tako, da žlahni gospod vse to tako razume, kolikor je le mogoče. V spričo resnice sem to pismo s svojo roko podpisal. — Tako dano v Amsterdamu v našem navadnem

stanovanji na izhodno-indiški ladjenici 15. jan. v letu našega Gospoda 1698. Gerrit Claesz. Pool, ladijar. tesar s. r.

* „Slovanski popotnik“ ni tak enostranec, da bi ne imel oči in ušes tudi za druge jezike in zadeve. Radosten je v časniku A. A. Z. bral pisma učenega jezikoslovca Wolfganga Mencil-a zastran nemškega pravo-pisa; naj podá tedaj kakošno drobtinico iz teh pisem tudi našim bralcem. W. Mencil je nasprotnik tistih, ki hočejo nemški pravopis spet ukleniti v vojnice prvotne prepro-ste pisave, ki je pred znajdbo bukvtiskarstva navadna bila. Močno se poganja za pisavo dvojnih samoglasnikov (Verdoppelung der Selbstlaute), ker pravi, da nemški jezik ima še mnogo postav, ktere ne stojé še v nobeni slovnici. Tù sem spada podvojanje samoglasnikov v besedah, ki po-sebno zaznamujejo zapopadke velikega prostora, veli-čine in množine. Zato — pravi — se piše Heer (ar-mada) z dvema e, ker veliko množino pomeni, Herr (gospod) pa le z enim, Heerde tudi z dvema e, Hirt pa le s kratkim i. Piše se Statt, Stätte, Stadt z enim a, Staat (država) pa, kot naj obširniši zapopadek, z dvema; leer se piše z dvema e, ker pomeni obširen pro-stor. Kakor Francozi bi tudi mi mogli Sall pisati, pa pi-šemo Saal, zaznamovaje s tem veliko sobo. Ako nemška beseda Me er izvira od latinske mare, bi smeli pisati Mär, al duh nemškega jezika vелеva pisati Meer, da se zazna-muje s tem velikost in množina vode. Zatega voljo tudi pišemo Haar, Waare, Beere, Schnee, See. Tam pa, kjer se ima samoglasnik zategnjen (lang) izgovarjati, pa beseda ne zaznamuje gori imenovane veličine ali množine, se mu pristavi h. Ojstro govori Mencil zoper samo-oblastno obnašanje nekterih šolnikov o zadevah pravo-pisa ter pravi: ne samo šolnikom gré, jezikoslovne postave dajati temuč tudi pesnikom, govornikom, časnikarjem, advo-katom, bukvarjem, sploh vsim tistim, ki imajo z besedo in pisanjem vsak dan v javnem življenji opraviti. — Vse to nam pričuje, da tudi v nemškem jeziku še niso na koncu jezikoslovnih pravn.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska. (W. G.) Še zmiraj se ni nič žita naročilo za mornarstvo; še zmiraj ni (že dolgo pričakovanega) kupca iz Krima; na Dunaji žitna cena pada; kiblja (2 vagána) koruze veljá v Banatu 3 gold., v Terstu pa stár 4 gold., — vse to skupaj tare našo žitno kupčijo, in berž ko ne še dolgo ne bo bolje ž njo. Kakor se sedaj kaže, ne bo drugač, da bo cena še bolj padla, in težko bi bilo reči, kdaj da bo konec zadrege. Zraven tega se pa vendar še pri vsi ti nizki ceni ne more žita na debelo spe-čati, deržati ga pa delj časa, blizo do žetve, pa spet ne kaže, ker zlasti pšenica, pa tudi drugo žito, ki sedaj v ma-gacinih kupoma leží, ni take sorte, da bi se ž njim predolgo kupca čakati smelo. Pri koruzi je pa še to, da je lanska dosti lepša od predlanske; kakor hitro se bo tedaj lanske več vkup zvozilo (in to bo v kratkem), bo ta predlansko v ceni in lepšem blagu zlo tlačila. Čeravno nikakor ni mi-sliti, da bo žitna cena tako na nizko prišla kakor je bila v letu 1830 in potem naprej do 1848. leta, je vendar skor gotovo, če mir dobimo in če se naše dnarne zadeve stano-vitno na bolje obernejo, da pšenica in koruza dolgo dolgo časa ne bote več tiste cene dosegle, ktera jima je bila v tem času, že tako rekoč, stanovitna, namreč za pše-nico po 7 gold. in pol do 8 gold., za koruzo po 4 gold. in pol do 5 gold. Če se v Terstu stár koruze prodaja po 4 gold., je to toliko, kot da bi bil tukaj estraj. vagán po 1 fl. 50 kr., in čeravno se je dosihmal po ti ceni tukaj še nič prodalo ni, bomo vendar prišli tudi mi na to ceno, ako teržaška tako ostane. Kiblja koruze se v Banatu sedaj kupuje po 3 gold.; vagán tedaj po ti ceni — z vožnino in družimi stroški vred — pride le na 1 fl. 54 kr.; zraven tega je pa še blago lepše kakor je staro bilo. V taci h okoljshinah ni